

Till minne: Tio år av utveckling – Sverker Oredsson och *Scandia*

Ulf Zander

Lunds universitet och särskilt dess historiska institution lög Sverker Oredsson varmt om hjärtat. Han lämnade förvisso sitt alma mater i kölvattnet på att han 1969 disputerat på *Järnvägarna och det allmänna. Svenska järnvägspolitik fram till 1890* till förmån för kommunpolitiken. Han återvände 1982 till Lunds universitet som universitetsdirektör. Åtta år därefter återkom han till Historiska institutionen.

Sverkers tjänstebeskrivning vid institutionen inkluderade inte handledning och undervisning, men förutom att leverera en strid ström av artiklar och böcker knöt han ofta och gärna kontakter med studenter och doktorander. Därtill tog han initiativet till att väcka Historiska föreningen ur dess mångåriga törnrosasömn.

Det stora engagemanget för institutionens verksamhet resulterade även i att Sverker 1992 efterträdde Lars Edgren som redaktör för *Scandia*. Kombinationen Sverker och *Scandia* var ingalunda obekant. Han hade tidigare publicerat flera artiklar som mer eller mindre tydligt anknöt till avhandlingsämnet, såsom den omfattande studien ”Statsmakterna och ekonomiska krisen i slutet av 1870-talet” (*Scandia* 1967:1), ”Försvarsintresset omkring 1890. Järnvägsbyggandet och Sveriges strategiska läge” (*Scandia* 1968:2) och den likaledes omfattande artikeln ”Samhällelig eller enskild fattigvård? En linje i debatten inför 1871 års fattigvårdslagstiftning” (*Scandia* 1971:1).

Som nyutträd redaktör dröjde det inte länge innan Sverker återkom som artikelförfattare. I ”Stormaktsdrömmar och stridsiver. Ett tema i svensk opinionsbildning och debatt 1910–42” analyserade han hur en kvardröjande vurm för den svenska stormaktstiden bland framför allt konservativa politiker och höga militärer gick hand i hand med förhoppningar om starkare band mellan Sverige och Tyskland, även efter Adolf Hitlers makttillträde 1933. Genom att framhäva Karl XII:s betydelse som symbolgestalt för dem som företrädde ett utvidgat svensk-tyskt politiskt, militärt och kulturellt utbyte påvisade Sverker den betydelse som aktivismen alltfjämt hade i Sverige ännu under andra världskrigets första år. Det var ingalunda en historia som bara var förknippad med inrikespolitiken under föregående världskrig, var hans slutsats.

Sverige inför och under andra världskriget var ett tema som Sverker återkom till även efter att han lämnat redaktörsposten 2002. Han uppmärksammade t.ex. det omstridda och tyskvänliga tal som Fredrik Böök höll till studenter i Lund i början av oktober 1940 ("Böök, 4 oktober och Lund") i *Scandia* 2004:1 med det uttalade syftet att tydligare sätta in det i dess politiska sammanhang, vilket inte alltid varit fallet i analyser av äldre datum.

Som redaktör förnyade Sverker *Scandia*, framför allt genom att han 1995 tog initiativ till en recensensavdelning. En sådan hade saknats alltsedan tidskriftens grundande 1928. Sverker föregick med gott exempel. Han läste böcker i en rasande takt och inkom inte sällan med dryga halvdussinet recensioner per utgåva, inklusive samlingsrecensioner som krävde en omfattande inläsning och god överblick. Dessutom höll han reda på vem som hade lovat att skriva om vilken bok. När deadline närmade sig fick senkomna skribenter finna sig i påminnelser brev- eller mejlledes eller genom redaktörens uppsökande verksamhet. Att Sverker var mån om recensensverksamheten, inte minst eftersom han betraktade den som ett centralt inslag i ett pågående historievetenskapligt samtal, framgår inte minst av att han ägnade sig åt detta slags bedömningar så länge han var verksam. När Sverkers sista recension gick i tryck i första numret av *Scandia* för 2018 hade han gått ur tiden.

Sverker arbetade även för att blåsa nytt liv i en historievetenskaplig debatt. I flera omgångar tog han med liv och lust del i dem, med reaktioner på hans omdiskuterade *Lunds universitet under andra världskriget. Motsättningar, debatter och hjälpinsatser* (1996) som ett återkommande inslag. När han i *Scandia* 2011:2 i "Några synpunkter på Sture Bolin och Sveriges Nationella Förbund" svarade på kritik av beskrivningen av Sture Bolin i nämnda bok, konstaterade han att den långa livslängden för skriften om Lunds universitet under världskrigsåren hade bidragit till att han fick klä skott för att vara en livs levande faktoid, men att det också förde det goda med sig att han fick tillfälle att fatta pennan för att utveckla och försvara sina ståndpunkter.

I flera avseenden bidrog således Sverker Oredsson till att *Scandia* följde med sin tid eller till och med stakade ut vägen framåt. Det gällde emellertid inte de digitala inslag som med nödvändighet följde med ett redaktörsuppdrag kring millennieskiftet. När undertecknad efterträdde Sverker som redaktör för *Scandia* dröjde det inte länge innan det stod klart att skribentkontakter, redaktionsmöten samt redigering av artiklar och recensioner var en barnlek jämfört med de återkommande äskandena om medel för tryckning. Som gammal i gården hade Sverker funnit likasinnade bland handläggare vid olika vetenskapsråd och fonder, som i likhet med honom var på väg att uppnå pensionsålder. Deras gemensamma utgångspunkt var att digitala blanketter var ett djävulens påfund. Om man lät bli att fylla i uppgifterna på

skärmen utan istället tryckte ut pappren och fyllde i uppgifter om upplagor och lagerhållning för hand, slapp man att kastas ut ur systemet de gånger som siffrorna inte gick jämnt upp.

Sverker Oredssons decennielånga gärning som redaktör för *Scandia* kan inte nog betonas. Tidskriften har 2018 alltså ett gott rykte och lockar fortfarande såväl kvalificerade skribenter som läsare med intresse av att följa historievetenskapens utveckling. Det beror inte minst på Sverkers stora engagemang för dess fortlevnad och hans stora kunnighet och klokskap under en decennielång redaktörsgärning, präglad av såväl konsolidering som nytänkande och utveckling.